

Platform signaleert kennisleemten

FOTO: BERT HOOGEVEEN
KENNIS DELEN

Wat is eigenlijk afwenteling? Wanneer is sprake van wateroverlast en wat betekent dat voor normering, verantwoordelijkheden, betaling en verzekeraarbaarheid? Wat is een eerlijke kostenverdeling en wie beslist daarover? Zomaar enkele voorbeelden van onderzoeksvragen die belangrijk zijn voor de uitvoering van het Nationaal Bestuursakkoord Water, maar die nog niet zijn opgepakt. Ze kwamen naar voren tijdens een in november gehouden conferentie van het Kennisplatform. Niet alleen waterbeheerders en -beleidsmakers maken deel uit van dit platform, maar ook de kennisinstututen.

In de maalstroom van de uitvoering van processen zoals de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en de uitvoering van WB21 steken steeds weer nieuwe kennisvragen de kop op. Het Nationaal Bestuursakkoord Water heeft dan ook gesignaleerd dat er nieuwe specifieke kennis moet worden ontwikkeld voor de wateropgave. Op initiatief van DG Water is daarom begin vorig jaar het Kennisplatform opgericht. Het is vergelijkbaar met de NBW-clusters, alleen de samenstelling is anders. In dit adviesorgaan zitten niet alleen de NBW-partijen, maar ook de aanbieders van kennis. Het platform adviseert rechtstreeks aan de regiegroep van het NBW. Voorzitter Paul Saager, beleidsmedewerker van DG Water, benadrukt dat het platform vooral grote complexe kennisproblemen op de lange termijn signaleert. Een belangrijke taak is ook de kennisoverdracht. Volgens hem komt veel kennis nu niet op de juiste plek.

Half november heeft het platform een workshop gehouden om te inventariseren welke belangrijke kennisvragen nog onontgonnen gebied zijn. Het tegenovergestelde kwam ook aan de orde: met welke onderwerpen houden zich juist te veel partijen bezig? Een kwestie dus van prioriteitstelling.

Om met de kennisleemten te beginnen: een van de meest aansprekende voorbeelden is afwenteling, het doorschuiven van waterproblemen naar stroomafwaarts gelegen gebieden. Saager: 'Wanneer spreek je eigenlijk van aantoonbare afwenteling, welke parameters zijn daarvoor? Hoogwater in de rivieren kan het gevolg zijn van nalatigheid van overheden bovenstrooms, maar aan de hand van welke criteria stel je dat vast? En wat betreft de waterkwaliteit is het al niet anders. Gebrekkige waterzuivering bovenstrooms leidt tot belasting van

lagergelegen gebieden met eutrofiërende stoffen. We missen echter indicatoren en parameters om de veroorzakers van het probleem te kunnen aanwijzen. Je kunt je trouwens afvragen of het tegengaan van afwenteling niet gewoon een kwestie is van bestuurlijke afspraken maken. Een pilotproject met als deelnemers een gemeente, waterschap, provincie en een consultant zou licht in deze zaak kunnen brengen.'

Een andere kennislacune betreft de verdeling van de kosten van maatregelen. Saager: 'Dat is een kwelend bestuurlijk vraagstuk. Neem weer de eutrofiëring veroorzaakt door diffuse bronnen: wat betekenen profijtbeginsel en voorzorgbeginsel voor de bestuurlijke keuzes bij het doorberekenen van kosten? Wat is een eerlijke kostenverdeling en wie beslist daarover? Het kan bijvoorbeeld zo zijn, dat provinciale en gemeentelijke bestuurders vanuit een bredere politieke afweging sommige kosten niet aan bepaalde sectoren toerekenen, maar dan krijg je wel een vertekend beeld van de totale kosten van het NBW.'

Uit dit voorbeeld blijkt volgens Saager dat het begrip 'kennis' breed moet worden uitgelegd. 'Bij het maken van keuzes is het van belang dat in alle bestuurlijke lagen dezelfde denklijn wordt gevolgd. Maar het ontbreekt aan instrumenten om de besluitvorming in die richting te ondersteunen. Het zou goed zijn om bestuurskundigen, juristen en economen hiervoor wetenschappelijke, objectieve kaders te laten uitwerken.'

Andere thema's die om uitwerking vragen zijn onder andere risicocommunicatie en de behoefte aan een geïntegreerd waterhuishoudkundig informatiesysteem, waarmee bestuurders kunnen werken.

Zicht kwijt

Een onderwerp waar wél veel onderzoek naar wordt verricht, maar waar afstemming en prioritering dringend nodig zijn, is de relatie tussen ingrepen en effecten op het watersysteem. Saager: 'Op dat terrein gebeurt zo veel, dat we het zicht kwijt zijn op wie wat doet en waar resterende knelpunten zitten. Zijn we niet allemaal te veel met de vierde trap van de rioolwaterzuiveringsinrichting bezig? En weten we niet veel te weinig van het effect van ingrepen in het watersysteem op de ecologie? Onderzoeken we wel het goede?'

Leven met Water

Corné Nijburg, secretaris van het ICES/Kennisinfrastructuurprogramma Leven met Water, was een van de deelnemers aan de workshop. Het programma Leven met Water loopt van 2003 tot 2009. Het heeft dankzij de ICES-gelden (aardgasbaten) een budget van 22 miljoen euro, waar de sector nog eens 22 miljoen bijlegt, om kennisvragen op het gebied van water op te lossen. Daarbij gaat het niet zozeer om de technische aspecten, maar om kennis op het snijvlak van mens en techniek. Nijburg: 'We proberen een koppeling tot stand te brengen tussen α -, β - en γ -wetenschappen. We zetten praktijkprojecten uit op het vlak van bijvoorbeeld communicatie en burgerparticipatie.'

Twee keer per jaar komen vertegenwoordigers van Leven met Water, de STOWA en het Kennisplatform bij elkaar om de geconstateerde kennisleemtes te bespreken en de onderzoeksprogrammering af te stemmen. Als gevolg van de workshop zal de onderzoeksagenda van Leven met Water worden aangescherpt. Volgens Nijburg moet vooral op het bestuurlijke vlak veel veranderen. 'De wateropgave is zo groot en de oplossingsrichtingen zijn zo complex, dat overheden wel moeten samenwerken en moeten proberen elkaars taken en verantwoordelijkheden te combineren. Het vergt een verandering van houding om bestuurders te laten denken vanuit maatschappelijke vragen en doelstellingen. Hoe zorg je ervoor dat ze die andere manieren van denken en onderhandelen ontwikkelen en in praktijk brengen?'

Innovatie

Een van de inleiders op de workshop was Piet Dircke. Hij vertegenwoordigde de ONRI, de koepel van ingenieurs- en adviesbureaus. Dircke vindt dat het bedrijfsleven breder bij het proces van kennisontwikkeling moet worden betrokken. Zelf spreekt hij liever van innovatie en innoveren doe je op basis van ondernemerschap. Dircke: 'De markt is niet eng. Het NBW vraagt om werkbare oplossingen en dat is precies wat de markt kan bieden.' Hij vindt het Kennisplatform een goed initiatief, maar signaleert tegelijkertijd dat veel mensen elkaar al kennen en dat het dus iets in zich heeft van zelfbestuiving. Dircke: 'Ik mis verrassende openingen. 't Zou goed zijn om er meer gemeenten, waterschappen en provincies bij te halen.'

Meer deelnemers werven

Paul Saager heeft niet de illusie het grote palet aan kennislacunes vanuit het Kennisplatform te kunnen invullen, daarvoor is veel meer tijd en capaciteit nodig. 'We brengen vooral een proces en een denkwijze op gang.' Ook hij vindt het nodig meer gemeenten en provincies aan boord te halen. 'Veel gemeenten herkennen geen kennisproblemen of zijn er niet op een structurele manier mee bezig. Als ze iets niet weten, zetten ze een onderzoek uit. Dat is voor de korte termijn belangrijk, maar de opgave van het NBW is zo groot dat je er met de som van al die beleidsonderzoekjes niet bent.' Op 20 april 2006 houdt het platform samen met STOWA en Leven met Water een conferentie over kennisoverdracht en kennis delen. Dan staat de vraag centraal hoe je kennis op de juiste manier bij de beheerders krijgt.

IB

MEER INFORMATIE:

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, DG Water,

Paul Saager, paul.saager@minvenw.nl

ONRI, Piet Dircke, tel. 06 27 06 10 88, p.t.m.dircke@arcadis.nl

Leven met Water, Corné Nijburg, corne.nijburg@levenmetwater.nl